

Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisorangaistusta koskevan lainsäädännön muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisorangaistusta koskevan lainsäädännön muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 8/2026 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Lakivaliokunta (LaVM 7/2026 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

rikoslain 6 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 6 luvun 10 a §, sellaisena kuin se on laissa 401/2015, sekä
lisätään 6 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 800/2017, uusi 2 momentti ja 9 §:ään,
sellaisena kuin se on laeissa 515/2003 ja 401/2015, uusi 3 momentti seuraavasti:

6 luku

Rangaistuksen määräämisestä

2 §

Rangaistusasteikko ja siitä poikkeaminen

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään rangaistusasteikon noudattamisesta, voidaan nuorisorangaistukseen tuomita siten kuin 10 a §:ssä säädetään.

Eduskunnan vastaus EV 41/2026 vp

9 §

Valinta ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välillä

Alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta rangaistusta tuomittaessa on lisäksi tehtävä harkinta nuorisorangaistuksen soveltumisesta 10 a §:n mukaisesti.

10 a §

Nuorisorangaistus

Jos sakko on riittämätön rangaistus eivätkä painavat syyt vaadi ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemista, alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta tuomitaan vähintään neljän kuukauden ja enintään kahden vuoden pituiseen nuorisorangaistukseen, jos:

1) ehdollista vankeutta valvontoineen ei ole pidettävä riittävänä tekijän sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi tai uusien rikosten ehkäisemiseksi; tai

2) rikoksen vakavuus, rikoksesta ilmenevä tekijän syyllisyys tai tekijän aikaisemmat rikokset puoltavat nuorisorangaistuksen tuomitsemista ja ehdollista vankeutta yksin on pidettävä riittämättömänä rangaistuksena.

Nuorisorangaistus voidaan tuomita 1 momentissa säädetyin edellytyksin myös sellaisista tuomioistuimissa samalla kertaa käsiteltävistä rikoksista, joista ainoastaan osa on tehty alle 18-vuotiaana.

Nuorisorangaistukseen tuomittaessa ajan yksikköinä käytetään vuosia ja kuukausia.

Nuorisorangaistuksen sisällöstä ja täytäntöönpanosta säädetään yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Rikokseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, ja siitä seuraavan rangaistuksen täytäntöönpanoon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Laki

nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annetun lain (633/2010) 5 § ja 8 §:n 1 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 5 a, 5 b ja 5 c § seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 41/2026 vp

5 §

Seuraamusselvityksen laatiminen

Seuraamusselvityksen laatimisesta vastaa Rikosseuraamuslaitos.

Rikosseuraamuslaitoksen on 30 vuorokauden kuluessa syyttäjän pyynnöstä arvioitava käytettävissään olevien tietojen perusteella, miten seuraamusvalinnalla ja seuraamuksen täytäntöönpanolla voidaan edistää nuoren rikoksesta epäillyn sosiaalista selviytymistä ja estää hänen syyllistymistään rikoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen on arvioitava nuoren rikoksesta epäillyn valvonnan ja rikoksettoman elämän tuen sekä niiden laajuuden tarvetta. Alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta epäillyn kohdalla Rikosseuraamuslaitoksen on arviossaan kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, miten eri seuraamusvaihtoehtoihin sisällytettävillä valvonnalla ja rikoksetonta elämää tukevilla toimilla voidaan vastata nuoren mahdolliseen valvonnan ja tuen tarpeeseen. Edellä tarkoitettun arvion tekemiseksi Rikosseuraamuslaitoksen tulee yhteistyössä sosiaali- ja terveysviranomaisten kanssa hankkia ja koota tietoja nuoren rikoksesta epäillyn elinolosuhteista, erityisesti päihdeiden käytöstä, päihde- ja riippuvuushoidosta sekä päihde- ja riippuvuustyön palveluiden käytöstä, mielenterveydestä ja mielenterveyden hoidosta ja mielenterveystyön palveluiden käytöstä, muiden palveluiden ja tukitoimien tarpeesta sekä muista olennaisesti hänen sosiaaliseen tilanteeseensa liittyvistä seikoista. Rikosseuraamuslaitoksen tulee hankkia myös muilta viranomaisilta sekä yksityisiltä yhteisöiltä ja henkilöiltä tarpeelliset tiedot epäillyn sosiaalisesta tilanteesta seuraamusselvitystä varten.

Seuraamusselvityksessä selvitetään, suostuuko alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta epäilty siihen, että nuorisorangaistukseen sisällytetään tarvittaessa yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 64 §:n 3 momentissa tarkoitettu päihde- ja riippuvuushoito tai -palvelu.

Rikoksesta epäillylle on selostettava selvityksen laatimisen yhteydessä seuraamukseen mahdollisesti sisällytettävän valvonnan ja muun toiminnan pääasiallinen sisältö, ehdot ja ehtojen rikkomisen seuraamukset sekä noudattamisen merkitys.

Jos nuoren epäillänsä tehneen rikoksia sekä alle 21-vuotiaana että 21 vuotta täytettyään, hänestä tehdään seuraamusselvitys. Seuraamusselvitystä ei kuitenkaan tehdä, jos pääosa tutkittavina olevista rikoksista tai päärikos on tehty rikoksista epäillyn täytettyä 21 vuotta tai jos sen tekeminen on ilmeisen tarpeetonta.

5 a §

Seuraamusselvityksen sisältö

Rikosseuraamuslaitos laatii tekemänsä arvioinnin perusteella kirjallisen seuraamusselvityksen, joka sisältää myös nuoren rikoksesta epäillyn sosiaalista tilannetta koskevat olennaiset tiedot, mahdolliset tiedot nuoren rikoksesta epäillyn osallistumisesta toimintaan, joka parantaa edellytyksiä rikoksettomaan elämään, ja tarvittaessa yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 11 §:ssä tarkoitettun rangaistusajan suunnitelman. Seuraamusselvitykseen sisällytetään myös muu sellainen rikoksen vuoksi tehtävä selvitys tai lausunto, jonka syyttäjä on pyytänyt yhdyskuntaseuraamuksen tuomitsemista varten.

Eduskunnan vastaus EV 41/2026 vp

5 b §

Tukitoimiin ja palveluihin ohjaaminen sekä yhteistyö

Seuraamusselvityksen laatimisen yhteydessä Rikosseuraamuslaitoksen on, tarvittaessa yhteistyössä sosiaalihuollosta ja muista asian kannalta olennaisista palveluista vastaavien viranomaisten kanssa, ohjattava viipymättä rikoksesta epäiltyä hakeutumaan tarvittavien tukitoimien ja palveluiden pariin.

5 c §

Muutokset

Jos rikoksesta epäillyn tilanteessa on tapahtunut seuraamusselvityksen laatimisen jälkeen muutos, joka vaikuttaa seuraamusselvityksen sisältöön, Rikosseuraamuslaitoksen tulee tehdä tämän edellyttämät muutokset seuraamusselvitykseen. Ajantasainen selvitys on toimitettava viipymättä syyttäjälle ja siihen tuomioistuimeen, jossa asia on vireillä.

8 §

Seuraamusselvityksen käsittely tuomioistuimessa

Kun nuoren rikosta koskeva asia tulee vireille tuomioistuimessa, sen on tarvittaessa varmistettava, että ajantasainen seuraamusselvitys on käytettävissä tuomioistuinkäsittelyssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 64, 69 ja 83 § seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 41/2026 vp

64 §

Sisältö ja kesto

Nuorisorangaistus on 15—17-vuotiaalle rikoksentekijälle tuomittu vähintään neljän kuukauden ja enintään kahden vuoden pituinen seuraamus, joka sisältää Rikosseuraamuslaitoksen valvojan tai apuvalvojan ja tuomitun välisiä valvontatapaamisia ja niihin liitettyjä, erityisesti nuorille suunnattuja sosiaalista toimintakykyä ja rikoksetonta elämää tukevia tehtäviä ja ohjelmia sekä niiden yhteydessä annettavaa tukea ja ohjausta.

Nuorisorangaistus sisältää myös Rikosseuraamuslaitoksen järjestämää tai hyväksymää sosiaalista toimintakykyä ja rikoksetonta elämää tukevaa toimintaa, työelämään ja työn tekemiseen perehtymistä sekä opiskeluun ja kouluttautumiseen ohjaamista.

Nuorisorangaistus voi lisäksi sisältää tuomitun suostumuksella enintään 30 tuntia osallistumista Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymällä tavalla päihde- ja riippuvuushoitoon tai -palveluun.

Tuomitun velvollisuutena on osallistua rangaistusajan suunnitelmassa määrättyihin tapaamisiin ja muuhun toimintaan. Nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon kuuluvia tilaisuuksia, joihin seuraamusta suorittava on velvollinen osallistumaan, saa viikoittain olla enintään kahdeksan tuntia. Viikoittainen tuntimäärä voi seuraamuksen aikana vaihdella täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla.

Kun nuorisorangaistuksesta on suoritettu kaksi kolmasosaa, mutta kuitenkin vähintään neljä kuukautta ja on käynyt ilmeiseksi, että tuomitun elämäolosuhteet ovat vakiintuneet eikä tuomitulla ole merkittävää rikokseen syyllistymisen riskiä, nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon kuuluvia valvontatapaamisia ja tilaisuuksia voidaan vähentää. Täytäntöönpanoon kuuluvia tilaisuuksia voidaan vähentämisen jälkeen kuitenkin lisätä, jos tuomitun sosiaalisen selviytymisen edistäminen tai uusien rikosten ehkäiseminen sitä vaativat.

69 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset 64 §:n 2 momentissa tarkoitettuun työelämää ja työn tekemistä koskevaan perehtymiseen liittyvistä suorituspaikoista sekä 64 §:n 3 momentissa tarkoitettua päihde- ja riippuvuushoidon ja -palvelun edellyttämistä valmistelu- ja toteutustoimenpiteistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

83 §

Suoritettua yhdyskuntaseuraamuksen huomioon ottaminen vankeusrangaistuksen mittaamisessa

Jos yhdyskuntapalveluun tai valvontarangaistukseen tuomittu tuomitaan uuteen rangaistukseen 82 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa, muuntamisessa noudatetaan samaa vankeuden ja kyseisen yhdyskuntaseuraamuksen muuntosuhdetta kuin yhdyskuntaseuraamusta määrättäessä on noudatettu. Muuntamisessa päivän osa valvontarangaistusta vastaa yhtä päivää vankeutta. Nuorisorangaistuksen muuntamiseen sovelletaan 68 §:ää. Muuntamisessa noudatetaan tuomitulle edullisinta laskutapaa.

Eduskunnan vastaus EV 41/2026 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Helsingissä 22.4.2026

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri